

UJAK VANJA – POTRAGA ZA KODOM I POJAVNI OBLICI

PREMIJERE

FESTIVALI

OBLJETNICE

RAZGOVOR

GLAZBENI
TEATAR

ESEJ

TEMAT

GAVRAN U
PARIZU

IZ STRANI
ČASOPISA

TEORIJA

IZ POVIJESTI

NOVE
KNJIGE

DRAME

Anton Pavlović Čehov, *Ujak Vanja*
Redateljica: Mateja Kolečnik
Hrvatsko narodno kazalište u Splitu
Premijera: 28. listopada 2006.

Jednom mi je Laura, moja starija kći koja voli ukrasiti tekst na kojem radim pa ga potajno čitati, postavila ovakvo pitanje: "Tata, zašto je ovo kad se čita kratko i zanimljivo, a kad se gleda u kazalištu dugo i dosadno?"

Prvo sam se nasmijao, onda sam se počeo sa za brinu. Prvo sam se na pitanje razljutilo i na kraju sam se za brinu.

Jesmo li mi doista potrošeni mediji? Jesmo li nepovratno izgubili bitku s filmom i televizijom? K vragu, sad je tu i Sony PlayStation. Jesu li to krivci zbog kojih mladi nemaju strpljenja za kazalište? Nije li to razlog zbog kojeg je prvo pitanje uvijek: "Koliko predstava traje?"

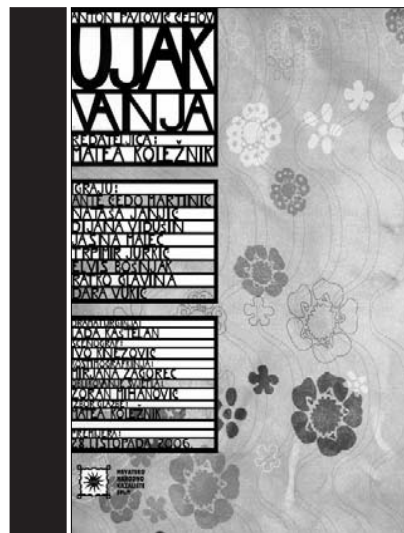
"PROKLETNICI!" uzviknuh u pravdom gnjevu, "ZBOG VAS NAŠA DJECA NEMAJU STRPLJENJA ZA DODIR SA ŽIVOM EMOCIJOM, NAUČILI STE IH NA INSTANT-OSJEĆAJE KAO ŠTO STE IH NAUČILI NA VRAŽJE HAMBURGERE!!!"

Hm, no je li sve baš tako? Ima li tu naše krivice? Zašto se mi tako tvrdokorno ne mijenjamo? Zašto uporno idemo putevima koji su probijeni prije više od stotinu godina? Kako to današnjim klincima može biti zanimljivo? U čemu je fora? Zašto ne koristimo jezik svog vremena? Ne mislim da sad Ujak Vanja i Astrov igraju Ligu prvaka na Sony PlayStationu, ali pobogu, očito da nas taj Čehov drma još i danas. Koja je veza između tu dva

vremena? Čehov oslikava čovjekov unutarnji krajolik i tu se stvari nisu mnogo promijenile, sazdana smo gotovo na isti način, ali iznosimo to na malo drukčije, "pojavni oblik" (termin koji sam poslije čuo od Mateje Kolečnik) nije isti, tu se razlikujemo, zašto onda tog Čehova, kojim smo toliko fascinirani, ne igramo iz "pojavnih oblika" svog vremena. Svaka čast Stanislavskom, ali automobil i zrakoplov tad su bile novotarije, a mi smo djeca Interneta.

Kad sam pogledao *Galeb*a Arpada Schillinga uzviknuo sam: "Da, to je to, to me zanima, to me se tiče, to je moje, moguće je, nitko ne može reći da nas je dobio trikovima ili da je izdao Čehova iznutra, a opet je nešto drukčije, tzv. suvremeno. To su ljudi koje prepoznajem. To su ljudi našeg vremena. E kad bi to tako moglo kod nas."

Dugo su mi se misli vraćale na tu predstavu. A onda sam pogledao nekoliko predstava Mateje Kolečnik. *Smrt trgovačkog putnika* plus nekoliko suvremenih tekstova. Osim stalnih izmjena na sceni, scenografije koja se preljevala i stvarala uvijek novo, njezini glumci bili su istodobno lagani i duboki, upadali su nevjerojatnom lakoćom u potpuno oprečna stanja. Kao gledatelj nisam ni jednog trenutka imao vremena distancirati se od onog što se događalo na sceni, držali su me u šaci i mijesili kako su htjeli.

Anton Pavlović Čehov
UJAK VANJA

Premijera: Hrvatsko narodno kazalište u Splitu,
28. listopada 2006. u 20h

Prijevod: JOSIP BADAČIĆ
Adaptacija prijevoda: LADA KAŠTELAN

Igraju:

Serebrjakov, Aleksandar Velimirović,
umirovljeni sveučilišni profesor: ANTE ČEDO MARTINIĆ
Jelena Andrejević, njegova žena Nataša Janjić, Sađa Aleksandrova
(Senja), njegova kći iz prvog braka: DIJANA VIDUŠIN
Vojničević, Marija Vasiljeva, udovica tajnog savjetnika, majka peve
profesorove žene: JASNA MALEČ
Vojnički, Ivan Petrović (Vanja), njezin sin: TRPIMIR JURKIĆ
Astrov, Mihail Ijrović, njezin: ELVIS BOŠNJAK
Tejšan, Ija Ilić, propali vlastelin: RAYKO GLAVINA
Marina, dadija: DARA VUKIĆ

Redateljica: MATEJA KOLEŽNIK
Dramaturginja: LADA KAŠTELAN
Scenograf: IVO KNEŽOVIĆ
Kostimografkinja: MARIJANA ZAGOREC
Oblikovanje svjetla: ZORAN MIHANOVIC
Izbor glazbe: MATEJA KOLEŽNIK
Obrniskovlje zvučala: DAMIR PRUNJA
Lektorica: JACODA GRANIĆ
Inspekcijentica: NEĐA UTROBIČIĆ

Voditelj izdanja: IVO KALEBIĆ / Voditelj izdanja: RANKO KOČIĆ /
Voditelj izdanja: VERA MIROVIĆ / Voditelj izdanja: JELIĆ /
BOŽANA KRSTIĆ / Vrhovni redatelj: MARIJA MIROVIĆ / Zenski kustos: NEĐA MLIĆ /
MARIJA MIROVIĆ / Redatelj: ZORAN DUMANIĆ / Slikar: IVO PETAR PERIS
/ Dizajner: IVO PERIS / Fotograf: IVO PERIS / Fotograf: IVO PERIS
/ Redatelj: MATE VUKIĆ / Fotograf: IVO PERIS / Redatelj: IVO PERIS

"Oprost", rekoh, "bi li ti ovaj proces primjenila, reci-mo, na Čehovu."

"Vrlo rado", reče Mateja.

Izbor pade na *Ujaka Vanju*.

Prvi Matejin monolog – Stanje

Vi Hrvati volite glumiti iz stanja. Mene to stanje uopće ne zanima. Stanje je: "Dobro jutro. Probudi se čovjek takav i takav, pogleda oko sebe i stane se mijenjati. Naravno da on je uvijek isti tip, ali to stanje u njemu stalno radi, on ga mijenja svjesno, mijenjaju ga stvari oko njega. Mene zanima izmjena stanja, *change, change*, kužiš, *on, off*. Nemaju danas klinci vremena gledati tebe koji si zapeo u stanje. To oni skuže u tri sekunde i dalje im je dosadno. Ne da ste vi isti cijelo vrijeme, vi

naprosto idete iz istog, mijenjaju se intenziteti, ritmovi, ali ste zabetonirani u tom istom stanju, ne radite iznutra. Recimo ovako: dođe Hamlet na scenu i kaže: "Bok, ja sam Hamlet, tužan sam zato i zato", i sad sve ide iz iste tuge, dodaj još tome da ta tuga mora biti i plemenita i dobio si dosadu na kvadrat. Kako kreneš, svi znaju kamo ideš.

Stanje – Moj prvi očaj

Sve sam savršeno skužio, ali skužila je i mene Mateja.

"Ti si od onih što misle: 'O Bože!'"

Odmah me je ubila tom rečenicom jer je jednostavno bila točna. Za postići ono što smo tražili bilo je apsolutno neophodno da ja prestanem misliti i pokušavam izbacivati iz sebe. Ali kako ćeš natjerati čovjeka koji mi-

PREMIJERE
FESTIVALI
OBLJETNICE
RAZGOVOR
GLAZBENI
TEATAR
ESEJ
TEMAT
GAVRAN U
PARIZU

IZ STRANIH
ČASOPISA

TEORIJA

IZ POVIJESTI

NOVE
KNJIGE

DRAME

Ratko Glavina, Nataša Janjić, Ante Čedo Martinić, Jasna Malec, Trpimir Jurkić, Dijana Vidušin

sli da ne misli?! E sad sam najebao. Bila je to savršeno točna misao. Stanje. U Čehova, Astrov lagano uplovi iz jedne teme u drugu, ima čovjek vremena koliko hoćeš i usto je uzvišen, plemenit i prekrasan. Za glumca divota, svi te vole, a ti nekako svijetlo patiš. Kako da ne. Prvo ti to Ladina (Kaštelan) adaptacija ne da. Umjesto lijepe tirade Lada, podržavajući Matejinu teoriju o stanjima, napravi ovako:

Astrov: Istina, ona je lijepa, ali ona samo spava, jede, šeta, sve nas oćarava svojom ljepotom – i ništa više. Opcenito uzevši, ja volim život.

Između ovih dviju rečenica (izrežirala Mateja) zašpim. Naravno da to ne možeš iz istog stanja. Probam, probam...

"Ne, ne", viče Mateja, "iz istog je, isto je! Šaltaj!"

"O, fak! K vragu!" i još puno gore psovke, gdje se šalta?

"Do kraja, odi do kraja u jedno, zaspi i onda zavni u drugo."

AAAAAAA! Ne znam, ne mogu, ubit ću se, čujem da je isto, isto je, IZ ISTOG JEEEE!!!

Onda ubodem, ali ne ponovim. Užas, oćajan sam! Gledam Dijanu (Vidušin), njoj ide lakše, gledam što radi, ide iz vana prema unutra, tijelo, nešto je pomaknula, drukčije hoda. Super mi je.

Drugi Matejin monolog – Pojavni oblici

Kak' hoda, kak' se drži, gdje mu je centar? Neću vaš privatni hod, neću da idete iz sebe. Ako idete iz sebe, uvijek ste isti, uvijek dolazite do istog, dosadni ste publici, brate, gledaju vas već tko zna koliko godina i vi im dajete uvijek isto, hodate isto, ljutite se isto, volite isto, gledate isto, govorite isto. Niste vi taj lik, lik treba stvoriti. Idemo, koji su njihovi pojavni oblici. Astrov. To je FRAAAJER, jebote! Ima da sve ženske padnu na dupe kad ga vide. Koji je njegov pojavni oblik. Prvo, on pije. Dva puta spomene tipa koji mu je umro na stolu, je l'

Dijana Vidušin, Elvis Bošnjak

on kriv, naravno da je kriv, pije, ne može trijezan operirati, tresu mu se ruke. I on je težak. Ti hodaš lagano na prstima. Dajte mu teške cipele! Je l' mogu ja stvorit od tebe točno onakvog tipa kakav se meni sviđa?

Pojavni oblici – Moj oćaj broj dva

"Možeš. Samo izvoli", rekoh spremno.

Ja hodam otvoreno, ona hoće da hodam zatvoreno. Moj glas ide gore, ona ga gura dolje. Ja sam lagán, ona hoće da budem težak. Ja sam brz, ona hoće da budem spor, ali bez stanki i sjeckanja između rećenica. Ja igram na interakciju s partnerom, tražim oči partnera, ona hoće spušten pogled, pogled preko ramena. Užas! Izgubljen sam! Ništa ne znam! Osjećam se kao u drugom krugu prijemnog ispita. Ne! Odustajem od glume! To nema smisla! Ne mogu! Jebi ga, nisam glumac i toćka. Opirem se bunim se, iz čiste nemoći.

Mateja na večer: Je l' to meni druga uloga u komadu

kaže da se osjeća grozno i da ne zna što će, e pa odo ja doma."

Mateja u jutro: "Ti si puno bolji glumac nego što misliš o sebi, problem je samo što ti u to ne vjeruješ."

AAAAAAA!!! Kriza, Nataša (Janjić) ne bode, nervoza, urlam na nju, još sam nervozniji. Svada, grlimo se, hrabrimo se. Rat, čovjeće!

Treći Matejin monolog – Kod

Koji je naš kod, kužiš? Kod našeg vremena, što pali, na što ih držimo? Prvo smo imali povišenu glumu, deklamiranje, onda su došli frajeri koji su proživljavali, dave se u proživljavanju, super, ali to je zapelo u osamdesetima, ne zanima me, to, proživljavaš za sebe, fuji! Što me briga što ti proživljavaš. To je De Niro. Edward Norton i Sean Penn, to su naši glumci. Što rade, majku im? Ne pomažu publici da shvati, ne igraju joj siže, ne crtaju, daju radije manje informacija nego više. U svoju igru

Ratko Glavina, Jasna Malec, Trpimir Jurkić

Očaj treći

Kod, kod, kod? Sve kužim, O.K., samo stalno bježi. Ne proživljavaj, ne za sebe, a opet ne vidiš nikoga, ne vidiš drugog, zatvoren u sebe, samo svoju muku prepoznaje. Kako? Sonja ga voli, Astrov ne vidi. Kako je to moguće? On kaže da nije ništa primijetio. Laže, naravno, onda je sve jasno. Ali mi odlučujemo da ne laže, gdje piše da laže, osim toga zanimljivije je ako ne laže i životno je, bolnije je. Ali Sonja govori rečenice iz kojih samo kompletan idiot ne bi skužio.

“Vi ste tako lijepi. Lijepi ste kao nitko drugi koga poznajem. Zašto pijete? Nemojte to raditi.”

Slušam Dijanu i stvarno ne čujem ljubav. Ništa. Iz nje to izlazi nekako nespretno, hladno, preprijateljski.

“Kad bih ja imala prijateljicu i kad biste vi saznali da vas ona voli, kako biste se ponijeli?”

Opet ne čujem ljubav, zatvoren sam u sebe. Vidim Jelenu Andrejevnu. Tako je. Sonja ne zna izraziti ljubav. Odgovaram na rečenicu kao da ne odgovaram njoj, nemam vremena za nju, ne čujem je. ONA JE ZA LJUBAV NIJEMA, A JA SAM ZA NJEZINU LJUBAV GLUH!

Scena: Dijana / Nataša, smiju se svojoj nesreći. Igraju super, prvo što smo do kraja uboli.

Trpe (Vanja) nije dobričina, sebičan je, tipa drma kri za srednjih godina.

Dara (dadjija) nije nježna ni plačljiva, gruba je.

Nema supatništva, nema suosjećanja, sebični su, ne dodiruju drugog, pokušavaju dotaknuti sebe, spasiti sebe od užasa besmisla i dosade. To je to, to je naš kod. Osjećam se čudno, razgovaramo, kao da ne igra-

Dijana Vidušin, Nataša Janjić

mo zajedno, a opet imam osjećaj da držimo scenu, kako je to moguće?

2 : 0 za nas

2 : 0 za nas, sasvim sigurno. Prvo poluvrijeme, Premijera, 1 : 0. Mirni smo, bezobrazno sigurni. O. K. imamo ga. Sad samo uplovimo i odvrtimo cool. Trpe, Dijana, Nataša, Jasna, Dara, Ratko, Čedo i ja, vrtimo ga. Osjećam neku čudnu lakoću, o Bože, kako je bilo teško, znam da smo uspjeli, nije me briga što će bilo tko reći, napravili smo ono zbog čega smo krenuli u ovo i sad smo to točno tako i odigrali. Veliki aplauz, premijerna publika. Da ne povjeruješ.

Prva pretplata mladih. O njima smo pričali, na njih smo ciljali. Početak, zvone mobiteli, urlaju, užas. Ulazim na scenu, sve se smiri, još pokoji povik. Tišina, prate. Grobna tišina, smijeh, aplauzi na otvorenoj sceni. Veliki aplauz na kraju. Zovem Mateju.

JES!!! USPJELI SMO, STARI!!! 2 : 0!!!

Volimo našu predstavu, obožavamo je! Možda smo neobjektivni, možda nismo ništa posebno, ali mi se osjećamo drukčije i klinici prate, prate i odrasli, i spori smo kao blato, a njima nije ni dugo ni dosadno.

Gledao sam mnogo Astrova i možda su svi bolji od mog, ali ovaj na kojeg me je Mateja navukla drukčiji je, nisam nikad ni pomislio da može biti takav, daleko od bilo kakvih općenitih predožbi u stilu – zna se kako se to igra – i sve što nije u skladu s tim – zna se kako se to igra – nije to. Baš me briga – kako se to igra! Igra se tako – da je dobro za gledati. I ako – znaš kako se to igra – pa u čemu je onda igra? I ako – znamo kako se to igra – pa u čemu je onda užitak gledanja?